

Güclü dövlətçiliyin və yüksəlişin əsaslarını yaradan lider

lətin rəhbərlərindən biri kimi Azərbaycan xalqının yetirdiyi ən böyük lider idi.

Tarixi missiya

Ötən əsrin 80-ci illərinin sonu, 90-cı illərinin əvvəllərində, müstəqilliyimizin ilk illərində tale Ulu Öndərin üzərinə daha bir tarixi missiya qoydu. Azərbaycanın ağır müharibə, daxili siyasi qarşıdurmalar, iqtisadi tənəzzül, xarici güclərin təhlükəli oyunları, separatizm meyilləri səbəbindən vətəndaş müharibəsinin bir addımlığına gəldiyi, parçalanaraq dünyanın siyasi xəritəsindən silinmək təhdidi ilə üz-üzə qaldığı ağır günlərdə bu böyük şəxsiyyət xalqın çağırışına səs verərək ali hakimiyyətə qayıtdı. Azərbaycanın gələcəyinə görə məsuliyyəti üzərinə götürdü, kaosdan dövlətçiliyə aparan dəyişiklik lideri missiyasını özünəməxsus mükəmməlliklə yerinə yetirdi. Azərbaycanda idarəçilik sisteminin, demək olar ki, dağıldığı bir vaxtda siyasi sabitliyin bərpasına nail oldu, dövlət hakimiyyətini vahid mərkəzdə cəmləşdirə bildi. Daxili qarşıdurmaları aradan qaldırdı, institusional iflasın qarşısını aldı, dövləti və vətəndaşları təhdid altında saxlayan silahlı qruplaşmaları aradan qaldırdı. Dövlətçiliyin hüquqi əsaslarını bərpa etdi, Azərbaycanın demokratik inkişafı üçün qısa zamanda sivil institutlar formalaşdırdı.

Dəyişiklik liderliyinin əsas prinsiplərindən biri böhran dövründə qətiyyət və strateji qərarvermə qabiliyyətidir. Ümummilli Liderin bu prosesdə nümayiş etdirdiyi siyasi təcrübə, güclü idarəçilik fəhmi, qətiyyət, keçdiyi ustad dərsləri o illəri xatırladıqca adamı bir daha heyran edir.

Ümummilli Lider 1994-cü ildə "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanmasına nail olmaqla Azərbaycan iqtisadiyyatına böyük kapital axınına yol açdı. Başlanğıcda neft gəlirlərinə əsaslanan, lakin eyni zamanda qeyri-neft sektorunun da inkişafını dəstəkləyən milli inkişaf modelini formalaşdırdı. Xarici investorlar üçün sabitlik və hüquqi təminat mühiti yaratdı. Dövlət əmlakının özəlləşdirilməsi proqramını, torpaq islahatlarını uğurla həyata keçirdi. Ölkəmizdə bazar iqtisadiyyatı prinsipləri bərqərar oldu. Bu istiqamətdə ardıcıl addımlar atılması, qətiyyətli qərarlar verilməsi Azərbaycanın iqtisadi transformasiyasının təməlini qoydu və gələcək inkişaf üçün dayanıqlı baza yaratdı.

Ulu Öndər 1995-ci ilin 12 noyabrında müstəqil Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının qəbuluna nail olmaqla Azərbaycanın müasir dövlət quruculuğunda yeni mərhələ açdı. Bununla hakimiyyət bölgüsünü aydın müəyyənləşdirdi, siyasi institutların fəaliyyət prinsiplərini formalaşdırdı, müstəqilliyin hüquqi təminatını yaratdı.

Heydər Əliyevin liderliyinin ən mühüm tərəflərindən biri də Azərbaycanın geosiyasi mövqeyini balanslaşdırması idi. Ulu Öndər özünəməxsus strateq məharəti, apardığı məqsədyönlü siyasəti, irəli sürdüyü tarixi təşəbbüsləri ilə Azərbaycanı geoiqtisadi inkişaf mərkəzinə, regional təhlükəsizlik infrastrukturunun son dərəcə əhəmiyyətli aktoruна çevirdi.

Möhkəm təməllər üzərində tarixin ən qüdrətli Azərbaycanı

Ulu Öndərin liderlik modeli üç strateji təmələ əsaslanır. Bunlardan birincisi sabitlik - inkişafın fundamentidir. Ulu Öndər hesab edirdi ki, dövlətçiliyi gücləndirmədən iqtisadi və sosial islahatlar mümkün deyil. Digəri uzunmüddətli viziyondur. Heydər Əliyevin zamanında verdiyi qərarları təhlil etdikcə bir daha əmin olursan ki, onların heç birində qısamüddətli populizm elementləri yoxdur, həmin qərarların hər biri gələcək 20-30 ilin inkişaf məntiqini ehtiva edir. Daha bir fundamental təməl isə kadr siyasəti və idarəçilik mədəniyyətidir. Ümummilli Lider hər zaman sistem daxilində peşəkarlıq prinsipini önə çəkir, dövlət qulluqçularının məsuliyyətinin artırılmasını və idarəetmədə şəffaf standartların yüksəldilməsini təlqin edirdi.

Ümummilli Liderin yaratdığı siyasi və institusional model, müəyyən etdiyi strateji inkişaf kursu bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə tarixinin ən böyük uğurlarına yetişmiş qüdrətli Azərbaycanın nailiyyətlərində öz ifadəsini tapır. Ölkəmizin ərazi bütövlüyünün, suverenliyinin tam təmin olunması, Azərbaycanın əsrlərin problemini yoluna qoyaraq regionun lider dövləti kimi Cənubi Qafqazın gələcəyini qurması bu nailiyyətlərin ən möhtəşəmidir.

Nəsim MƏHƏMƏLİYEV,
Milli Məclisin deputatı

Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin cismani yoxluğundan 22 il ötür. Yaşadıkları zaman və məkandan asılı olmayaraq, Heydər Əliyev kimi böyük şəxsiyyətləri bir-birinə bənzədən çox cəhətlər var. Onlardan biri bu şəxsiyyətlərin əzəmətinin vaxtın uzaqlığından daha aydın görünməsidir. Zaman keçdikcə Ulu Öndərin böyüklüyünü də öz əzəmətli miqyası ilə dəqiq təsəvvür etməyə başlayırsan.

İndiyə qədər Ümummilli Liderin həyat və fəaliyyəti haqqında çox kitablar, məqalələr yazılıb, bu tarixi şəxsiyyətin ömür yolunun ayrı-ayrı məqamları, Azərbaycan xalqı və dövləti qarşısındakı tarixi xidmətləri elmi araşdırmalara cəlb olunub. Bu materialların çoxunda Heydər Əliyevin fəaliyyəti əsasən klassik dövlət xadimi kimi qiymətləndirilir. Amma aradan zaman keçdikcə tam əmin olursan ki, Heydər Əliyev şəxsiyyəti dövlət xadimi obrazının çox-çox fəvqündə, ondan ucalarda qərar tutan tarixi fenomendir. Ümummilli Lider dövlət xadimindən daha çox həm sovet dönməində, həm də müstəqillikdən sonra Azərbaycanı böyük strateji dəyişikliklərə aparan, ölkəni mühüm hədəflərinə çatdıran dəyişiklik lideri kimi çıxış etmişdir.

Unikal model

XX əsrin ikinci yarısı bir çox ölkədə olduğu kimi, Azərbaycanda da dərin siyasi, sosial və iqtisadi transformasiyalar dövrü idi. Xalqların və dövlətlərin gələcək taleyi, inkişaf yolu bu keçidin mərkəzində proseslərə yön verən əsas simalardan çox asılı görünürdü. Dəyişikliklərə liderlik etmək tək-cə islahatlar haqqında danışmaq deyil, həm də tənəzzül, yaxud xaos dövrlərində gələcəklə bağlı aydın viziyon yaratmaq, insanları belə bir gələcəyə inandıraraq səfərbər etmək, sistemi yenidən qurmaq, institusional sabitlik formalaşdırmaq və uzunmüddətli inkişaf yolunu müəyyənləşdirmək deməkdir. Bu kontekstdə Ümummilli Lider Heydər Əliyev hələ sovet Azərbaycana rəhbərliyi dövründən dəyişiklik liderliyinin unikal modelini formalaşdırmışdır.

1969-cu ildə Ulu Öndər Azərbaycana rəhbər təyin olunarkən ölkəmiz sovet məkanında iqtisadi cəhətdən geri qalmış aqrar respublikalardan idi. Heydər Əliyev belə bir zamanda Azərbaycana tək-cə idarəçi rəhbərliyi deyil, modernləşdirici lider rolunu öz üzərinə götürdü. Qısa zaman ərzində ölkənin sənaye strukturlarını yenilədi, kənd təsərrüfatını modernləşdirdi, respublikada milli kadrlara əlverişli mühit yaratdı, ölkə üçün lazımi peşəkarlıq səviyyəsinə malik kadrları yetişdirmək, cəmiyyətdə yeni mütərəqqi dəyərlər formalaşdırmaq üçün təhsili və mədəniyyəti inkişaf etdirdi, bu iki mühüm faktorunu Azərbaycan insanının gündəlik həyatının mərkəzinə gətirdi. Paytaxtın və regionların urbanizasiya siyasətini gücləndirdi. Bütün bu addımlar sayəsində qısa müddət ərzində Azərbaycan tənəzzül dövrü keçirən aqrar respublikadan inkişaf edən sənaye respublikasına çevrildi.

Ümummilli Lider insanlarda vətəndaşlıq məsuliyyətini gücləndirdi, cəmiyyətdə milli şüurun oyanışına, milli özünüdərk hissinin güclənməsinə təkan verdi. Sovet ideoloji sistemində milli kimliyin dərin şəkildə ifadəsi məhduddu idi. Lakin Heydər Əliyev həm dövlətçilik ənənələrinin, həm mədəni irsin qorunaraq inkişaf etdirilməsi üçün o dövrün imkanları çərçivəsində böyük cəsarətlə maksimum addımlar atırdı. Bu addımlar onun dəyişiklik lideri kimi yalnız iqtisadi və siyasi deyil, həm də milli-mənəvi transformasiyanı hədəflədiyini, Azərbaycanı addım-addım irəliyə apardığını göstərirdi. Bu böyük dövlət adamının mükəmməl idarəçilik üslubu, müdrikliyi, gələcəyə strateji baxışı, ölkənin, xalqın taleyi qarşısındakı məsuliyyət hissi, malik olduğu dəyərlər hər kəs üçün böyük bir örnəyə çevrilmişdi. Heydər Əliyev XX əsrdə SSRİ boyda nəhəng döv-